

ЗНАЧЕННЯ ПЕРЕКЛАДУ ДЛЯ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Дараган Д. М.

Науковий керівник – канд. філос. н., доц. Дашенкова Н. М.
Харківський національний університет радіоелектроніки
61166, Харків, пр. Науки, 14, каф. філософії, тел.: (057)7021-465
E-mail: dmytro.darahan@nure.ua

In the article is discussed the role of translation for intercultural communication. On the basis of works of such linguists and philologists as Ferdinand de Saussure, Noam Avram Chomsky, David Belos and Vladimir Plungian were analyzed structure of language and conception of translation. In a conclusion after overview of modern linguistic theories, statements about importance of translation were justified.

Зараз на Землі проживає близько 7.7 мільярдів людей, які говорять 7139 мовами, що відносяться до 142 мовних сімей [1]. Більшість цих мов не є взаємозрозумілими, що стає на заваді міжкультурній комунікації їх носіїв. Втім протягом всієї історії людства різні групи мусили якось взаємодіяти між собою. Одним зі засобів подолання перешкод на шляху міжкультурного спілкування є переклад. Необхідність взаємодії носіїв різних мов зберігається і досі, а тому тема дослідження засобів організації міжкультурної комунікації, зокрема перекладу, все ще актуальна.

Коли ми говоримо про комунікацію взагалі, зазвичай ми маємо на увазі вербальне спілкування. Для цього виду спілкування ми користуємося словами. Але згідно з теорією Фердинанда де Сосюра, спілкування забезпечується не просто словами, а мовними знаками [2]. Мовний знак має п'ять основних властивостей — наслідуваність, загальноприйнятність, поєднуваність з іншими знаками, незмінність та довільний зв'язок між позначеним та позначенням. Дві останні властивості для нас зараз найважливіші. Незмінність означає, що носії не можуть змінювати мовний знак за власним бажанням. Довільний зв'язок між позначенням та позначеним означає, що ми не можемо сказати, чому саме конкретне поняття пов'язане з саме з цим конкретним носієм. Таким чином, за Фердинандом де Сосюром, мова – це ніщо інше як система відмінностей мовних знаків [2]. Для нас же найголовніше, що за його теорією ці системи не взаємозамінні. На підтвердження візьмемо англійське слово «blue», що українською перекладається як «блакитний». Але «blue» – це також і «синій», в англійській мові це відтінки одного кольору, тобто «blue» та «блакитний» не є абсолютно тотожними знаками. Значно серйозніша проблема в тому, що ми говоримо в різних парадигмах, і хоча об'єктивна реальність однакова, вона по-різному відображається в мові за допомогою граматики [3]. Так, по-різному відображається концепцію часу, наприклад, в слов'янських та германських мовах три граматичні часи, а в японських

чи фіно-угорських мовах – два [4]. Для носіїв же слов'янських, германських та романських мов доволі складно сприйняти категорію ергативності [5].

З усього описаного вище впливають два твердження, перше – що переклад неможливий, з якого випливає наступна теза – міжкультурне спілкування неможливе. Але обидва вони невірні.

По-перше – переклад завжди можливий. Це забезпечується «принципом виразності» – те що може бути сказане, може бути й перекладене, і неважливо з якої мови [3]. Навіть мислення в різних парадигмах не проблема. Наслідком з теорії Хомського є те, що базові принципи мовлення однакові для всіх людей, а отже мислення у здорових людей організоване однаково [4], хоча існують й інші теорії про зв'язок мови та сприйняття реальності. Перекладач Девід Белос наводить наступну метафору з цього приводу – мислення в різних парадигмах виглядає так, наче ми йдемо в одному напрямку різними шляхами, тобто мислення функціонує подібно, але з певними локальними особливостями [3].

По-друге, переклад не є єдиним способом подолання проблеми міжкультурної комунікації. Існує три способи уникнути необхідності перекладу, кожен з яких має свої приклади в історії. Найрадикальніший – повна відмова від міжкультурної комунікації – ізоляція, як в Японії в період Токугава. Другий спосіб – використання загальної мови, «лінгва франка», прикладом якої є англійська в сучасному світі. Третій спосіб – використання жестів, найбільш природній для людей, що не розуміють один одного, і який використовується ще з часів виникнення мови [3].

Отже, мовні відмінності не є головною перешкодою на шляху міжкультурного спілкування. Належачи до різних культур та говорячи різними мовами, ми все ж таки можемо спілкуватися один з одним, завдяки перекладу, невербальним засобам або «лінгва франка». Навіть мислення в різних парадигмах не є перешкодою, і представники різних народів знаходять спільну мову, оскільки сам процес мислення у людей однаковий і всі людські мови підпорядковуються низці загальних правил.

Список використаних джерел:

1. Paolillo, John C.; Das, Anupam. Evaluating language statistics: the Ethnologue and beyond. UNESCO Institute of Statistics.
2. Ferdinand de Saussure. Cours de linguistique générale, Paris, Payot, coll. «Grande bibliothèque Payot», 1995.
3. Is That a Fish in Your Ear? Translation and the Meaning of Everything. London and New York, 2011. Paperback edition, 2012.
4. Chomsky N. Syntactic Structures. – The Hague: Mouton, 1957
5. Плунгян В. А. Почему языки такие разные? М.: Русские словари, 1996. (2-е изд., испр., 2001.) – 303 с.